

Casparis Dornavi Encomium Scarabaei : Ad Fridericum a Krekwitz Equit.
Siles.

Hanoviae

Dornau, Caspar

4 Diss.philos.17(35)

https://collections.thulb.uni-jena.de/receive/HisBest_cbu_00026107

urn:nbn:de:urmel-039d8703-e3fc-4902-9ed9-21ff147d16317-00010750-012

Lizenz: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

32. 35

CASPARIS DORNAVI
ENCOMIUM
SCARABÆI

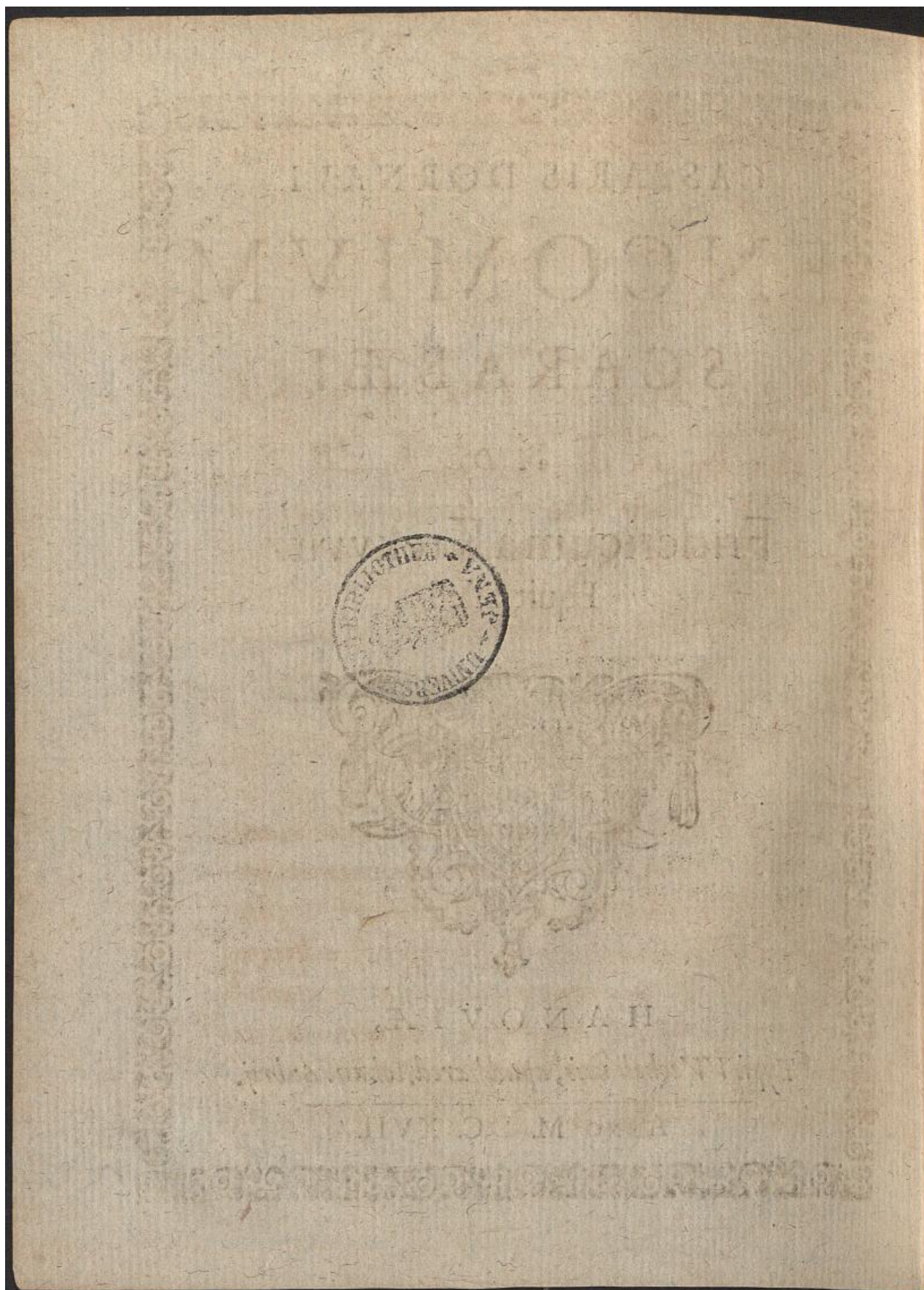
AD

Fridericum à Krekvvitz
Equit. Silef.

HANOVIAE,
Typis VVechehanis, apud hared. Iohan. Aubrij.
ANNO M. DC. XVII.

urn:nbn:de:urmel-039d8703-e3fc-4902-9ed9-21ff147d16317-00010750-012

urn:nbn:de:urmel-039d8703-e3fc-4902-9ed9-21ff147d16317-00010750-025

Nobilissimo Viro
DN. FRIDERICO
A KREKWIZ
ET AVSTEN
INDENCHWIZ
Equiti Silesio Generos.
S. P. D.
Caspar Dornavius.

*VM nuper domi tuae, inter epulares lau-
titias Philosopharer tecum, animâ plane
sicca, quæ & in sicco, ut ille aiebat, de-
gere amat: facile adiungebas iudicium
Tuû meæ sententiæ: nihil esse in hoc mun-
di theatrotam aut vile, aut perniciosum:
quin humane salutis aliquam multa præbeat commoda;
quæ vis mentis ingeniosa, eruere, flexamina vero exorna-*

A 2 re

P R Æ F A T I O,

re verbis possit eloquentia. Ibamus tum differendo per varias rerum classes: ut tu quidem, quod cogitaras antea, pollicereris quoque Vrticæ laudes concinnare, mihi submittere: ut in Amphitheatro nostro Sapientiae loco-seria exstaret publicitus atque commendaretur. Quod dum agis, sed paulo remissius, studius credo addictus rebusque seuerioribus: ego Te instigandum hac epistola iudicavi; ut, quod facis, faceres. Habent enim & illustria atque præclara ingenia hoc proprium: ut, quanquam ex se feruntur ad egregia ausa; plusculum tamen permoueantur acclamatione honorifica. Itaque hunc Scarabæum literarium ad Te mitto; qui Tuis subinde auribus insonet: Vrticam esse ex amantissimo ingeni tui horto expromendam; vestiendam flore tum eloquentiæ, tum doctrinæ variæ: cuius olim, cum sub nostræ Pallados vexillo stipendia faciebas, sane haud poenitenda iecisti fundamenta, studiis postea Academicis eo usque exculta: ut Patriæ & familiæ tuæ generosæ & vsu esse, & splendori queas. Maçte sane hoc excelso animo! Quæ enim Nobilitas fuit, aut vnquam erit magnificentior: quam si lumen, quod Tibi maiores prætulerunt (cum Plinio loquor) præferas ipse posteris? Ego vero hunc Scarabæum etiam testimonium esse volui, meæ perpetuæ in Te obseruantia: qui scio, tantum me abs Te diligi; quantum Sapientia vales; ut censuram de hac nostra oratione ferre possis iudiciosissimam, confido etiam æquissimam. Iniquos sane iudices nihil moror.

P R Æ F A T I O,

moror. Qui enim scarabæus iste placeat omnibus? Sat scio; si Herculem, si Apollinem laudarem: sed quid hos appello? si ipsissimi. Deî recenserem laudes; haud placerem omnib. Lætus itaque & lubens in honorum æquitate acquiescam; quorum etsi comperta Tibi mihiq; est magna raritas: ab iis tamen spero, & sufficit, opinor, impetrare veniam: ut licere statuant, inter graviora negotia, ingenuum quandoque ludere ludum, atque etiam,

—ridendo dicere verum.

Accipe ergo hoc munus nostrum; quale constat oblatum saepe fuisse Magnis religiosisq; Principibus, argumento simili, ab hominibus nec impiis, nec ineptis. Accipe quæso: sed & vna conditionem hanc admitte, ut ai τίδωρον referas. Quale me putas indigitare? Non tale, neque par illi, quod Tiberius Cæsar misit Asellio Sabino, quinquies mille coronatos, ducens tertiam, pro dialogo; in quo boleti, & ficedula & ostrea & turdi certamen induxerat. Vrticam tuam desidero; quæ mihi erit hostiment ergo; Tibi gloriam eruditionis atq; iudicii approbi & exquisiti comparabo. Quaspe finio. Te DEO sospitatori commendo; qui nos vermicullos & Scarabæos, in peccati & miseria cœno volutantes, ad cœlum olim euehat, ubi Aquilæ instar oculos in eternum iustitiæ solem conuertamus. Vale. Bithomi Elys. 14. Mart. Anno CLV. 15. CXVII.

Casparis Dornau.

CASPARIS DORNAVI SCARABÆI ENCOMIUM.

DOSTEA QVAM in conspectum vestrum prodii, Auditores præstantissimi, suscepturus patrocinium Scarabæi, adversus obtrectatores eius, & Naturæ: nemo, opinor, futurus est ex omni cordatorum numero; qui hanc erroris opinionem combiberit: rem me suscipere, indignam Maiestate Naturæ; aut talem, quæ à purgatissimis vestris auribus, & hac corona, hoc confessu abhorreere videatur. Quemadmodum enim negotio minori faber catenam effinget, quæ cohæreat annulis, pedali magnitudine atq; circuitu, quam eiusmodi, cuius annuli, vix puncti instar, media sui parte fuerint pertusi: & sicut Calli-crates nomen ab æternitate meretur: cum nauigiæ xile fa-brefecit; quod musca obtexit alis: perinde eâti Creatoris sapientia atq; maiestas in exiguis animalculis, magis equi-dem meo iudicio apparet; quam in belluis grandissimæ va-stitatis: nec aliibi Natura magis mira, quam in minimis de-prehenditur. Accedit huc & illud: quod res maximæ non maximarum sæpe sint virium: præstent autem exiles, mino-rique corporis mole. Ita enim comparatum est: res parvæ contractas, & quasi iunctas conglutinatasque habent partes suas: vnde promptius suas operas expediunt: cum ex aduer-so magna corpora, sua ab se mutuo seiuncta, atque dispersa habeant membra, hoc ipso nomine ad functiones suas in-
ualida,

SCARABAEI ENCOM.

ualida, certe difficiliora. Quam ingentes Saxorum minas videmus ex altis præruptisque montib. sane profundo vsq; cœlo protendi! quorum nullus; aut si tantillus est, obscurus cedit vsus in salutem humani generis. Minimi vero lapilli, qui ex obscuro terræ vel angulo vel viscere, inter ignobilia scruta eruuntur: ii quantum præstent sanitati, vel conseruandæ, vel recuperandæ, cum fuerit deperdita: si quis forte ignorat: is Naturæ delitias in tam vbere Naturæ campo ignorare sese fateatur. Desinant ergo nugarum architecti, qui falsis suis dictariis insectantur res paruas; & illud tandem, vt sapere incipiant, non inuiti discant: maximum in minimo esse, atque etiam deprehendi à non oscitanti speculatore posse. Quod dum nos planum facere conamur, Scarabæi exemplo; & simulachra depromere ex illius indole, quæ ad scientiam æque ac virtutem pertinere variam videantur; ne sit vobis graue, aut molestum, Auditores; pari hoc animalculum vestris auribus insonare quædam scitu necessaria, iucunda cognitu, factu iucundissima. Non poenitebit vos impensæ quantulæcunque temporis; quod ego in longum oratione minime protraham: neque ignominiosum est, ex quacunque Naturæ parte haurire; vnde vel meliores effici, vel doctiores possimus. Atque vt inde alas suas explicet Scarabæus: equidem non diffitebor, quod in clara omanium luce positum est: Sordidum videri eius ortum: quia ex fimo est, siue bouillo, siue asini: quem per hyemem volutans, semine suo animat, calefacit; dum spatio octo & viginti dierum factum procreet. Quod si vero stercorea ista origo aut fraudi esse debeat, aut derogare dignitati huius animalculi: equidem aut rerum momenta non recte apud animum perpendi: aut verissimum est, quod mihi dictat ratio: totam totius generis humani nobilitatem periclitari.

Qui

S C A R A B A E I

Qui enim sumus? unde nascimur? quæ generationis principia? Seminalis est portio: quæ quantulacunque est, nihil nisi excrementum est. Excrementum est sanguis maternus, qui stamen illud seminale, quadantenus alluit; eidem subtegmen præbet: vtrumque si vel iusto diutius retineatur, vel alioqui situ contrahat vitium; tetro halitu corpus vniuersum peruadit, inficit, pessundat. Eant nunc contemptores Scarabæi, & ostendant; quónam feliciori modo nascantur ipsi: Nam si illud ei crimen, quasi venenatum telum obiciunt: quod cum progenie in suam loco mundiori fouere saltem possit; eam tamen inuolutam teneat pilis stercoreis: ego vicissim ab hisce obtrectatoribus quæro: an hoc os, quo obloquuntur, & hoc corpus totum, quo animam pro sale habent, splendidiori loco aut factum sit, aut vnquam latitauerit? Turpe est, atque etiam abominabile; miseriam exprobrare aliis, cum ipse sis miserabilis. Vide sis quæso, ortus Tui atque natalium nitorem, quisquis es; & deiice cristam, quam proterve nuper erigebas: contrahe propius, quas extra nidum pennas extendebas. Nascimur omnes (ignoscite verbo liberiori, sed natiuo, & proprio, quali veritas gaudet maxime) nascimur ergo, pari conditione inter sterces & lotium: quod vterus, quo totos nouem menses includimur, inter vesicam vrinariam situs est, & rectum intestinum, fecum alui receptaculum. Hic nobis natalis locus est; hæc infantum patria; hoc palatium! Plura non dicam

— *meminisse pudet, refugitq, sororum*

Turba, verecundis dictat qua carmina verbis.

At inquit, Scarabæus non in stercore tantum nascitur: sed in eo viuit, habitat; eo sese oblectat: homo vero posteaquam eluctatus est semel ex foetenti illo domicilio,
rectius

ENCOMIUM.

rectius carcere, non redit eo: sed nec pedore vlllo, grato potius odoramento, & nitore & munditie capitur. Vtinam vero hoc præstare tam foret pronum & facile: quam gloriose à nobis dicitur! Ego enim, si bona cum vestra gratia, quod sentio, dicere auserim: non possum perspicere elegantias illas, quas vel corpore nostro, vel ipsa interiore anima repræsentemus. Quod si per singula iterantis per placeat: si Diui Bernhardi voce vicaria uti non sit insolens: *quid aliud est in homine vertex capitis, nisi testa fictilis? quid cerebrum, nisi lutum coagulatum? quid oculus, nisi humor diffluens? quid nares, nisi meatus putredinis? quid venter, nisi saccus stercorum? quid ergo superbis terra & cinis? impurum sterquilinum, imo stercus ipsum quid superbis?* Quod si quis, Optimi Auditores,

— tacito secum hac in pectore voluat:

(Arrogat elato quem vana superbia corde)

Oderit, & fastus animo deponet inanes:

Vt cohibet visis pedibus Iunonius ales

Fulgentes pennas, rutila deliriacauda.

Ipsam porro fundamentum nutritionis nostræ & primordium stercus est. O rem miram!

Vile excrementum stercus; sed inutile non est!

Tu nutrimento das alimentameo.

Quod quidem obscurum minime esse potest rusticis; quo genere hominum, cum meliora essent secula, neque vllum fuit nobilius, neque honoratius. Cessent illi saginare fimo nostros agros: fieri non poterit, ut è terra pronascantur laudabiles fruges, ad stabilimenta ventris: sed illarum potius loco

Infelix lolium, & steriles dominantur auenæ.

An stercoris tantum est vilipendium? cum exploratum habeamus, & oculis nostris & aliorum fide: populos esse, nec

B

paucos

S C A R A B A E I

paucos numero, nec moribus barbaros; qui non modo fimum comminuunt, exsiccantque ad solares radios; vnde alimentum capiat ignis: sed fimo etiam pro gypso vtuntur, pro creta, pro calce; ad parietes domorum incrustandos. Et quo tandem obturabunt nares delicatuli isti? qui ad molli-
tiem atque teneritudinem animi sui, moschum secum & zibethum circumferunt: quæ excrementa sunt mera; & odorem amissum tum recuperant, cum in latrinam demersa fuerint. Videte, Auditores, quam ipsissima nostræ delitiæ sint excrementitiæ vndique: si corpus nostrum velimus excutere: imo etiam si ipsum animum. Volutatur sane scarabæus in fimo: qui illi bene olet: nobis male. Volutamur nos quoque in cæno; sed longe foedior magisque exitiabili: quia Deo sordet, vt ut sensibus nostris arrideat. Qui hoc intelligi potest? Voluptas est obscena illa colluies: qua dum mergimur atque colliquescimus; non ea corpori obhæret amplius; sed ad animum penetrat: in illo collutulat, quod de imagine Dei fuerat reliquum: sordidæque

adfigit humi diuina particulam aure.

Estne hoc, Auditores, in sordibus viuere; atque in eiusmodi, quas nullus Oceanus purgare possit, aut expiare: vnus & vnicus sanguis agni illius immaculati, qui est Christus Iesus, potest. Ac illud quidem perelegans, addo etiam plenum est solatij: quod hoc nomine ipsissimi rerum diuinarum interpretes, naturam scarabæi ad Seruatorem nostrum referunt: qui sine peccato ipse purus, nostris se peccatorum sordibus immergit: vt peccati reatum poenamque à nobis auferret. Ipsa Ambrosij verba intelligitis: *Et si in cruce erat Dominus Iesus: supra crucem tamen maiestate regis radiabat. Vermis in cruce; Scarabæus in cruce; Bonus vermis, qui hæsit in ligno; Bonus Scarabæus, qui clamauit in ligno; Bonus Scarabæus, qui lutum corporis no-*

E N C O M I V M.

ris nostri antea informe atque pigrum, virtutum versabat vestigiis: Bonus scarabeus, qui de stercore erigit pauperem; erexit Paulum, qui propter Christum habitus est, ut stercora; erexit Iobum, qui sedebat in stercore. Quod enim diuinus Psalter & se & ipsum nostræ salutis Assertorem voce mystica appellat vermem; illud ita accipiunt quidam ex Doctoribus Ecclesiæ: ut pro verme scarabæum dicere non dubitent. Quæ dictionis notatio atque expositio, cum Diuo Augustino videretur & apta & venusta; hæc illi verba, dum in contemplando nitidissimo Dei fulgore, extra se versaretur, expressit. Bonus ille scarabeus meus: non ea tantum de causa: quod vnigenitus, quod ipsemet sui author, mortalium speciem induerit: sed quod in hac fece nostra se volutarit, & ex ipsa nasci homo voluerit. Videte, Auditores, an infame sit scarabæo; quod per Christum nobis salutare fuit: coeno obuolui! Quanquam ea est scarabæi prouidentia, dicam, an felicitas; ut inter media excrementa, nihil sibi immunditiei adfricet; vnde natiuus color fœdari vitariue possit, quin semper nitidam crustam habeat, non perlitam tinctura aliena. Quo censetis hoc esse habendum numero? Certe, si probe calculum ponimus: aut ego iuxta cum imprudentissimis erro: aut

Nobis non licet esse tam beatis.

Quotiescunque enim in fece hominum viuimus, inque eos incidimus, quorum vita prauis est inquinata moribus; proh Deum immortalem! quam cito non ipsi modo corrumpimur, sed perinde alios corrumpimus atq; aconitum; quod contactu quoq; necat, aut illud veneni genus, quod à Turcis ephippiorum stapedibus inunctum, mox sessorem inficit, paulo post interficit. De cœlo profecto lapsus mihi, non hominum seminio generatus videtur, qui cum claudis ambulans, non item claudicare discet, non vitietur inter vitia-

B 2 tos,

S C A R A B A E I

ros; Arethusæ instar, quæ ita sub marinis aquis labitur, vt tamen illi

Doris amara suam non intermisceat undam.

Ac ipsum scarabæi corpus, quam fabre est effectum! quam est illud integumentum crustaceum probe firmum! quam probe indurata laminæ! ipsa vero alarum opercula atq; inuolucra, quid aliud sunt, nisi panoplia solida? ad cuius simulachrum atque archetypum, à natura expressum, thoraces ferreos eudere homines didicerunt. Quid totus scarabæus est corpore? Cataphractus est totus; sed

in imagine parua:

eo tamen vsque, vt Homeri ille Maiors non magis videatur communitus; cum illum omnis armaturæ apparatus vniuerso instruit. Vos vero, ô Principes, commonet, præclarum quidem esse, si tutus quis in gremio cuius subditorum queat dormire: sed in tanta improborum colluie atque atrocitate, tutius fore, etiam armato præsidio atque satellitio munitum esse: cui vsui, nostra tempestate, Heluetij hinc inde, & cum fide seruiunt. Caterum colorem scarabæi nemo nisi iniurius calumniabitur. Nam & nitore suo cum pretiosissimis gemmis paria facit, cum hyacintho, cum iaspide etiam in contentionem venit. An erit quisquam militum, qui nolit arma sua perinde collucere? Aurelianus certe Imperator inter alia, quæ Tribunis suis mandata dabat; illud in minimis minime fuit numeratum, quod curari iussit, arma militum esse tersa: credo edoctus Cai Marci felici successu. Ille enim, quod ex captiuis post cognitum est, victoriâ de Cimbris reportauit facilius, cum acie in orientem conuersa, id ageret, vt galearum splendore ac percussu, quasi ardere coelum videretur. De bombo autem scarabæi quid multa confectet? Terrere illo solet homines. Solet, sed imbelles, fed

ENCOMIUM

sed timidos, sed improuidos. Atq; hoc ipsum commune habet cum fortissimis gentib. Romanis, Macedonibus, Lacedæmonijs, Parthis, Iudejs, Germanis, qui vel sonia asperitate, vel fracto murmure, vel gladijs ad scuta cōcrepantes, signa concinebant, terrebant hostes, suos incitabant. Ex quo, vt & cæteris dictis factisq; obscurum esse non potest: quanta scarabæi sit in exilitate dignitas, quamque verum sit, res minimas, maximarum rerum magistras esse. Nisi forte quispiã adeo labatur iudicio, vt existimet, probrosū esse scarabæo, quod à melle Attico abhorreat, nec cōtrectare illud, ne gustare quidem ausit. Utinam vero Auditores, iterum dico, utinam, quod insecto isti prouido vertitur vitio; illud nobis proprium foret, ac peculiare! Si enim curæ nobis cordique esset, vt par foret,

——— *Placitis abstinuisse bonis:*

Si frugali cœnula, quam fames condiret, naturæ, quæ exiguo contenta est, satisfaceremus: sat scio: & corpora haberemus cruda, solida, vegeta ad labores exantlandos: & ingenium penetraret se altius in rerum diuinissimarū scientias: & gula minus foret noxiosa, minus culina; quæ multis fœdum exitium patrimoniorū adferre solet. Argute hoc prospiciebat Diogenes, qui præteriens hominis intemperantis ac prodigi ædes, cum venales proscribi cerneret: Facile, inquit, diuinabam fore: vt præ immodica crapula domū euomerēs. Porro de rosas quod dictitant: ficulneo adeo subniti- tur & arenoso fundamento, vt qua facilitate obiiicitur, eadem depelli rursus, & in aduersarios contorqueri possit: quemadmodum id quidem minime est insolens, suo aliquē gladio iugulari. Quocirca non negamus; sed fatemur; sed præ nobis ferimus: rosas ferre non potest Scarabæus: sed

Θηήσκει ἐγγίζας μύρω.

B 3

Neque

S C A R A B A E I

Neque tantum emoritur ; si rosaceo inungatur oleo : sed quocunq; tandem rosarum odore ; quem per spiracula sua ad se penitus attraxerit. Verum ego hic, Auditores, canderem appello vestrum, & iudicium : utroq; enim nomine commendabiles estis maxime. Sed quid vos pluribus appellem ? prospicere mihi videor, & iam tenere, quid dicturi sitis. Non est probrosum , Scarabæum à rosarum odorem abstinere: aut, si in ea incidat, commori: ne id quidem gloriæ eius tantillum derogat. Quid enim ? pleraq; mulierum pars suave olentibus exanimatur: an ideo capitis diminutionem patientur ? quas certum est, ad se nunquam redituras: nisi Afa foetida, quam nostri homines stercus Diaboli vocant, aut castoreo graueolenti, aut quocunq; tandem pedore recreentur. An ideo conditionis erunt deterioris rustici ? qui myropolia ingressi, deliquio animi periclitantur : nisi confestim illorum naribus fimum equinū, cui præ fragrantissimo balsamo sunt adsueta, affricetur; dum recens est, dum tepet adhuc, fumatq; : ut labra similes quoq; lactucas habere videantur. Sed quid rusticos sollicito ? habent suos etiam naves splendidissima palatia Magnatum : & suos patiuntur manes illi, qui in oculis, in hominum osculis habentur. Visus est Romæ Oliuerius Caraffa, magnæ celebritatis purpuratus: qui rosarum tempore quotannis secedere cogebatur, seque intra suos, quos in Quirinali habebat, hortos claudere: custodius ad ostia dispositis : ne quis aut salutantium, aut amicorum, officii gratia ingrediens, rosam inferret. Nec minus offendeabantur rosarum odore tum Petrus Melinus : haud infimi subsellii homo, ex Romana nobilitate : tum Monachus ille, qui ne oculis quidem amœnissimum florem usurpare ausus fuit, nisi protinus syncope corripere vellet. Quæ dum ego altius cum animo reputo meo, facile inducor, ut credam:

E N C O M I V M.

credam: vtilissimum fore, & plenum elegantiae: si Imperatores & Duces militares in scutis suis Scarabæum pingerēt, oras clypei rosarum ambirent fertis, vt in memoriam redirent: quemadmodum Hannibal, Capuæ desidens, fractus est delitiis Campanorum, quem ferrum emolliri non poterat: ita fortissimis bellatoribus perniciem esse luxuriam. An pudeat Scarabæum pro insignibus gestare in clypeo scuto-ve? At cordatissimi Ægyptii summopere venerabantur; vt Numen cœleste colebant: animatam solis effigiem esse arbitantes. Addo etiam in annulis simulachrum eius insculptum gerebant: vt eius tam intuitu, tum maxime exemplo, res difficiles, pro aris & focus, pro lege & grege, susciperent animose, prudenter gererent, pari deniq; felicitate conficerent. Quæ omnia, quibus modis de se præstet Scarabæus, videamus. Equidem non ampliabo verbis, quod literis proditum accepimus & memoriæ: in Scarabæorum gente foeminam inueniri nullam; mares esse omnes. Quod sane, vt adsequi intellectu quiuis queat, Delio natatore non indigemus: patet res, in promptuq; est: masculo oportere esse animo, qui virtute bellica inclarescere cupiunt. Pectus enim emollitum, & effoeminatum, quod in pedes facile concidit, nec pericula despicere potest, nec dolorem ferre, nec mortem cōtemnere. Verum ista nos faciamus missa: & contento orationis cursu ad ea feramur, quæ non modo fortitudinem Scarabæi ob oculos ponere videantur: sed ingenium quoq; eius describere, & prudentiam incōparabilem. Magna videor promittere: sed talia, spero; quæ vos vltro & consensu vestro comprobetis, & adplausu. Equidem concedo Aquilæ; vt contemptim habeat Scarabæum: largiar sane illi; quo minus sibi metuendum putet à tantulo animali; speret, quantum velit; vanam esse iram sine viribus. Nam nos qui-

S C A R A B A E I

quidem & ratio docuit, & confirmavit experientia: non omnia esse sita in torosa membrorum vastitate: esse quandam etiam fortitudinem, quæ vigore animi triumphet validissimum quodq; corpus, nec aspernandum esse hostem etiam minimissimum. Desint illi vires: Cōciliare sibi potest. Sit parvus, ineptus, spretus; ad nocendum quilibet est magnus, idoneus, sublimis. Contemnit Vlysses Ajax, sed magno suo cum malo, maiori ignominia. Daudi exprobrabat exilitatem Goliathes: sed præsentis suæ nece, & ad omne ævū infamia. Mira vis est ingenti, si vindictæ ardor consilia intra animum concenturiat: pluresque superavit sine vi prudentia, quam sine prudentia vis adiuverit, quos quidem contemptio hostis securos effecerat. Nam dum Aquila putat, indignum esse magnanimitate sua (ut plerumque summi honoris ac superbiæ quædam sunt confinia) cum hoste, se longe inferiori, congregari: Scarabæus interim, dici non potest, quam circumspecta providentia rem suam agat.

Nam plumis aquila clam se, neque cognitus abdit:

Hostilem ut nidum summa per astra petat:

Ouaque confodiens prohibet spem crescere prolis:

Hocque modo illatum de decus ultus, abit.

O vincendi genus longe ingeniosissimum! dignum profecto, quod Imperatores in cōficiendis bellis, non ad intuentum duntaxat, sed imitandum quoq; proponam. Nullus enim triumphus illustrior eo, qui minus effusum sanguinis civium testari possit: quod fastidium felicitatis tum demū attingemus, cum occulto semper attentamus res gerendas; non aperto Marte, in quo est commune periculum: Nec meo quidem iudicio, de nihilo fuit Spartæ: quod è Ducibus, qui se abdicabant, illi, qui rem consilio potius atq; ingenio perfecerant, bouem immolabant: qui prælio, tantum gal-

lum:

ENCOMIUM.

lum: minorem quippe maioremque pro re tali victimam. Quid vero Scarabæum ad has bellandi artes aut animauit, aut armauit? Cōtemptus effecit, qualem quidem ingenuitas ferre & concoquere nequit. Sic enim serēs habet: Aquila infectatur leporem, tam infestis vnguibus, volatu tam furiali, vt innoxium atq; imbellē animal ad Scarabæi cauernā fugere necesse habeat. Huius auxilia implorat: hunc per sacra Iouis Hospitalis obtestatur: ferat opem innocētiae contra vim, atq; audaciam: indignum esse, vexari ab eo, quem tota vita ne vultu quidem auerso læseris. Scarabæus, cum reputaret, nihil esse humanitati propius, dixerim etiam cœlesti Numini: quam salutem dare oppressis: Aquilam adit; vim deprecatur, quā potest, verborum reuerentia. Non admittit æquitatem aut rationem animus; cum in cursu est furor: cum calcaria subdit prædandi, & multa possidendi immanis libido. Aquila ergo, adductis supercilijs, commosso vtrinq; rostro, micantibus oculis, primo Scarabæum inuadit, eorum more & exemplo, qui pro alijs verba facientes, intercessorum nomine, præ cæteris odio persequuntur. Prius enim quam rostro & vnguibus conficiat leporem: bifariam alas suas explicat, ictuque tam insano Scarabæum præcipitem deijcit: vt parum abfuerit, quin totus collideretur. Hæc origo est inimicitiae inter hos tam potentes famosq; pugnatōres. Sed ne quis arbitretur, Auditores, in Scarabæo tantum inesse vim quandam, recte instruendi, conficiendique res, quæ in communi vita alio atq; alio modo solent accidere: non item dona sapientiae, quæ contemplando pascere animum, & speculando delitiam cōsuevit. In errore versatur; quisquis animum ita induxerit suum: Quis enim ita perfricabit frontem, vt neget? Scarabæo vim quandam & intelligendi, & præfagiendi perinde inesse diuinam: atq;

C formi-

S C A R A B A E I

formicis, apibus, gallo; & quæ vulgus deificare solet animalia. Largiatur hoc mihi de suo optimus Naturæ venator atque interpret. *Scarabæus, ex bubulo stercore pilulam ab ortu ad occasum rotando versans, in orbis imaginem effingit: quam viginti octo diebus, facto humi scrobulo adobruens, tanti spercelat; dum signiferum ambiens luna, ad intermenstruum rediens, fileat: apertotum orbiculo, coitus siderum denunciens, nouam prolem edit.*

Quanto ergo inferiores sunt Scarabæo illi, qui procreandæ sobolis nullam plane obseruant temporis oportunitatem; quibus sola libido decernit dere tanta, qua hominum vniuersa societas cōtinetur. Neq; vero Scarabæus id tantū agit, vt ex fimo conglobatæ pilulæ, vitali spiritu animentur; dum tot diebus sub terra foueantur: quot Luna requirit, ad duodecim signa zodiaci peragrandæ: sed in super, cum è folliculo iam excluditur noua proles, in aquis absterfa; toto eā vitæ tempore, quo ad victum per ætatulam est inepta, pari fide, pari industria nutrit. Quod sane est, vt altius infigamus animis nostris: cum in Scarabæis sequior sexus nonprehendatur. Ex quo illud apparere opinor, Natura indicium faciente: feliciorē esse omnem & educationem & institutionem, quam iudiciosi patres moderantur: vt sapienter, more suo, Ægyptij, patrem significaturi, eius officiū repræsentaturi, Scarabæi imaginem expresserint. Sint sane ipsæ etiam matres ad educandum faciles; sint ad docendum aptæ: quanquam, opinor, eiusmodi Graccharum nomina vni annulo inscribi facile possunt. Si tamē in tanta raritate dentur haud vnæ: certum est nihilominus, & cum vero conuenit, amorem illum, qui in matribus est feruidior, in patribus cōstantior, iuxta magisq; ordinatus, procliue admodum esse ad indulgentiam: qua non minus corrumpunt liberos immodico adfectu; quam simiæ catulos complexu necare solent.

E N C O M I U M.

lent. Difficulus à Scarabæo discedere possum: in quo tot vestigia impressa video: quæ si premamus nos quoque non dubito, quin virtutis templum recta pertingere atq; introire liceat. Neq; enim frustra esse existimo, quod hoc ipsum animal in tutela Iouis Catebatis, siue Desponsoris esse putauit antiquitas: credo, vt planum faceret: etiam minima quæq; intra cancellos diuinæ prouidentiae ac bonitatis foueri, & quasi concatenata esse: nec vllum destitui ope atq; præsidio coelesti: dum officij sui partes cum fide subeat: cum; industria deponat. Facit hoc Scarabæus, qui prolem suam non patitur diffluere inerti otio: sed membra illis indurat labore: diurnas ipsi dispensat operas: præit etiam exemplo suo, vt ante oculos suos è fimo pilas auerso vultu conuolueret, capite protrudere consuescat. Habent hic Parentes, qui incuriose liberos educant; vnde in ruborem dentur: à bestiola vinci se prudentia, diligentiaque: sed & fateantur, eadem se esse cum Megarensibus indole, qui pluris pecora faciebant, quam liberos. Quorum propterea stultitiam Diogenes merito accusans: *Malle se, ait, Megarensis alicuius arietem esse, quam filium*: quando illi ductor aliquis: huic nec ductor, nec doctor addi soleat. Quanquam si omnino vterq; adsit: pretium est nihilominus, vt quemadmodum adolescentes Scarabæi, patre inspectore, operas suas peragunt, pensum absoluunt: sic parentes, qui ipsi scholastica gnari sint rei, liberorum progressus in virtute studiisq; tentent: neutiquam fidei magistrorū conductitiæ permittant omnia. Quis enim non approbet approbum illud Equisonis dictum: *ὡς εἰδὲν ἔτω πιαίνει τὸν ἵππον: ὡς βασιλέως ὁ φθαλμὸς?* quod nihil ita saginat equum, atque oculus Domini. Sed finis tandem sit: neque enim omnia, quæ laudem merentur, sub acumen styli venire possunt: neque ego ita diffidere ingenijs vestris debeo: vt, quæ

C 2 vel

S C A R A B A E I E N C O M.

vel lente tractavi, vel leuiter attigi, vel denique silentio omnino inuolui, ea vos tacita cogitatione adsequi non possitis. Filum ergo istud, vt sic dicam, Orationis abrumpo: inque spem erigor amplissimam, fore ex hoc confesso neminem, qui de Scarabæo, si forte hactenus senserit paulo inclementius, posthac nolit iudicia facere honorifica. Quis enim non amandum putet eum, qui gaudet nobiscum communi nascendi modo; concipitur, fouetur, excluditur humanum in morem? Quis non colendum suscipiat eum, cui ipse Christus assimilari non erubuit? Quis non magnificiat eum, à quo ad innocentiam, fortitudinē, prudentiam, continentiam, parsimoniam, hospitalitatem, dilectionem in liberos instituimur? Valeat apud vos, Auditores, ratio: triumphet Veritas: & cum hac ipsa Scarabæus in bonitate vestra & æquitate præsidium inueniat: quo tueri se aduersus calumniam possit. Nolite per DEVM immortalem committere! vt iudicio vestro violari videatur: qui se potius recreari iure suo flagitat; inq; dignitatis suæ locum quasi postliminio restitui. Inest omnibus rebus sua virtus, sua venustas, sua maiestas: quia communem habent Conditorem, sibi nullibi dissimilem maiestate & gratia: vt quidem rem admittamus iniuriæ plenam, (lubens enim lætusque verba huc Augustini accommodo) nisi maiore attentione stupeamus agilitatem Scarabæi volantis, quam magnitudinem iumentigradientis; ampliusq; miremur opera formicarum, quam onera camelorum, &c.